

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEKİ EĞİTİMİNDE SINAVSIZ GEÇİŞ SORUN MU?*

Is "Entrance Without Exam" a Problem in Vocational Training in Health Service?

Öğr. Gör. Sedat BOSTAN¹

ÖZET

Amaç: Ön lisans düzeyinde sağlık mesleki eğitimi veren sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarına öğrenci alma yöntemi 2002 yılında değiştirildi. "Sınavsız geçiş" adı verilen sistemle sağlık meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin ÖSYS sınavına girmeden sınavsız olarak ön lisans eğitimine kabulüne başlandı. Bu çalışmanın amacı; sınavsız geçişin yüksekokullardaki öğrencilerin başarı durumunu etkileyip etkilemediğinin araştırılmasıdır.

Gereç ve Yöntem: Trabzon Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik programına sınavla giren ve sınavsız geçişle giren öğrencilerin lise diploma notları ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulunda görmüş oldukları I. sınıf derslerinden 'Tıbbi Dokümantasyon, Halkla İlişkiler ve Biyoistatistik' derslerindeki başarı puanları istatistiksel olarak karşılaştırıldı.

Bulgular: Yüksekokullara sınavla giren (8.54 ± 0.67) ve sınavsız geçişle giren (7.94 ± 0.8) öğrencilerin lise diploma notlarının arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p < 0.05$). Adı geçen derslerde sınavsız geçişle giren öğrencilerin başarı puanları sınavla giren öğrencilerin başarı puanından $p < 0.05$ anlam düzeyinde istatistiksel olarak düşük bulundu.

Sonuç: Yüksekokullara girişte "sınavsız geçiş" sisteminin yeniden gözden geçirilmesi önerildi.

Anahtar Kelimeler: Mesleki eğitim, sağlık eğitimi, sınavsız geçiş, sağlık hizmetleri meslek yüksek okulu, önlisans eğitimi

ABSTRACT

Background: The method to enroll students to the school of Health Services Vocational School offering vocational health training at pre-licence level was altered in 2002. With a new system called "Entrance Without Examination" health vocational high school graduates were accepted to pre-licence program without taking the ÖSYS (Student Selection and Placement Examination). The aim of the present study is to investigate whether, at pre-licence schools, student success is affected by 'entrance without examination' method.

Methods: The student grades obtained from the Health Services Vocational school Year I courses; medical documentation, public relations and biostatistics were compared between the students who were accepted to school according to ÖSYS scores and those who were accepted without taking the ÖSYS.

Results: ($p < 0.05$) Meaningful difference was found between the high-school diploma degrees of students who entered the school with the exam (8.54 ± 0.67) and those who entered the school without the exam (7.94 ± 0.8). The grades of students who were enrolled according to ÖSS (Student Selection Examination) results were found to be statistically lower than those who were enrolled without taking the ÖSS ($p < 0.05$).

Conclusion: The revision of 'entrance without examination' method is recommended.

Keywords: Vocational training, health education, entrance without examination, the health service vocational school, pre-licence training

¹ Öğr. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Trabzon

*Bu çalışma 11 – 12 Mayıs 2006 tarihinde Ankara'da düzenlenen Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ VE AMAÇ

Sağlık hizmetleri meslek yüksek okulları, ön lisans düzeyinde sağlık sektörüne ara eleman yetiştiren okullardır. 2004 ÖSYM Sınav Kılavuzuna göre, üçü vakıf olmak üzere 39 üniversitede 44 sağlık hizmetleri meslek yüksek okulu bulunmaktadır¹. Bu okulların bünyesinde 23 değişik programda eğitim-öğretime devam edilmektedir.

2001 yılı itibarıyla meslek yüksekokullarına, meslek liselerinden öğrencilerin sınavsız girmesiyle ilgili hazırlanan proje, 4702 sayılı kanun ile yasalasmıştır. Kanununun 2. maddesinin e fıkrasında şu hüküm getirilmiştir: “Meslekî ve teknik orta öğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya buna en yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi meslekî ve teknik eğitim bölgesi içinde yer alan veya bölgesi dışındaki meslek yüksekokullarına sınavsız olarak yerleştirilebilirler”². Bu kanun ile veya diğer bir söyleyişle *Sınavsız Geçiş Projesi* ile “meslek yüksekokullarında okuyan öğrenci sayılarının artırılmasına ve dolayısıyla mesleki ve teknik eğitimde okullaşma oranının yükseltilerek çağdaş ülkeler seviyesine yaklaştırılmasına önemli katkılarda bulunacağı” ve “mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile meslek yüksekokulları arasında program bütünlüğü ve devamlılığının” sağlanacağı öngörülmüştür³. Bu doğrultuda Meslekî ve Teknik Eğitim Bölgesi (METEB) adı verilen, “bir veya daha fazla meslek yüksekokuluyla öğretim programları bütünlüğü ve devamlılığı içinde ilişkilendirilmiş mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından oluşan eğitim bölgeleri” oluşturulmuştur³.

Meslek liselerinden meslek yüksekokullarına öğrencilerin ÖSYM sınavına girmeden kayıt yaptırılmalarına olanak tanıyan 4702 sayılı kanunun uygulanmasına 2002 eğitim-öğretim yılında başlanmıştır. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarına da bu uygulamanın kapsamında öğrenci alınmıştır.

Zaman içerisinde, uygulama sonuçları ortaya çıktığında, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulları ve diğer meslek yüksekokulları öğretim elemanları ve yöneticileri arasında öğrenci başarı düzeyinin düştüğü ve okullarda eğitimin zorlaştığı ifade edilmeye başlanmıştır. YÖK’ün sınavsız geçiş sistemini değerlendiren raporunun sonuç bölümünde; “Yaşanan en önemli zorluk, meslek liselerinden sınavsız olarak meslek yüksekokullarına geçen öğrencilerinin eğitim kalitelerinin düşüklüğü nedeniyle, meslek yüksekokulları programlarını takip etmede yaşadıkları zorluklardır. Birçok meslek lisesi mezunu, almış oldukları eğitimle tercih ettikleri meslek yüksekokulları programlarını tamamlayamayacaklarını anlayarak, boşuna zaman kaybetmemek için, bir süre sonra meslek yüksekokulunu terk etmektedir”³ saptaması yapılmaktadır³. Kasım 2004 tarihinde yapılan I. Ulusal Meslek Yüksek Okulları Müdürleri Toplantısı sonuç raporunda, “Sınavsız geçiş sistemiyle meslek yüksekokullarına yerleştirilen öğrenciler büyük oranda başarısız olmakta ve üniversite eğitimini bırakma durumunda kalabilmektedir.” ifadesiyle sınavsız geçiş sistemi değerlendirilmektedir⁴.

Sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarında fiziksel şartların yetersizliği, öğretim elemanı ihtiyacı, yönetsel ve bütçe sorunları bilinen ve okul çevrelerinde gündeme getirilen sorunlardır. Meslek yüksekokullarına öğrenci alma sisteminde yapılan değişikliğin bilinen sorunlara yeni sorunlar eklediği ilgili çevrelerde konuşulmaktadır. Öğrenci başarı durumlarıyla ilgili meslek yüksekokulları müdürler toplantısında ifade edilen sorunların sağlık hizmetleri meslek yüksekokulları özelinde de geçerli olup olmadığının araştırılmasının gerekli olduğu tarafımızdan düşünülmüştür.

Bu çalışmayla, sağlık hizmetleri meslek yüksek okullarına “sınavsız geçiş” sistemiyle alınan öğrenciler ile 2002 yılı öncesinde ÖSYS sınavı ile alınan öğrenciler arasında, lise diploma notları, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda aldıkları bazı derslerin başarı puanları arasında fark olup olmadığının araştırılması ve böylece başarı düzeyi açısından bir değişikliğin olup olmadığının tespiti amaçlanmıştır. Sağlık sektörünün ihtiyacı olan eğitilmiş yardımcı sağlık personelinin yetiştirilmesinde önemli yeri olan sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarında sınavsız geçiş sistemi başarı düzeyi açısından sorun oluşturmakta mıdır sorusuna yanıt aranmaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı’nda 2001-2002 ve 2003-2004 eğitim-öğretim yıllarında 1. sınıfta eğitim-öğretim gören ve araştırma kapsamında incelenen dersleri alan öğrenciler, araştırma grubu olarak seçildi. Öncelikle her iki dönemdeki öğrencilerin demografik özellikleri, ilgili programa kabul bilgileri,

ÖSYM puanları ve araştırma örnekleme olan derslerden aldıkları başarı puanları tanımlayıcı bir çalışmayla tespit edildi. Sonra iki döneme ait bilgiler karşılaştırıldı.

Öğrencilerin kimlik bilgileri ve diploma notları, ÖSYM tarafından okullara gönderilen 2001 ve 2003 ÖSYM Yerleşen Adaylar Listesi'nden elde edildi. Bu öğrencilerin lise diploma notları arasında anlamlı fark olup olmadığı incelendi. Öğrencilerin I. sınıfta almış oldukları Tıbbi Dokümantasyon, Halkla İlişkiler ve Biyoistatistik derslerindeki başarı puanları arasında istatistiksel anlamlı bir farkın olup olmadığı karşılaştırıldı. Adı geçen derslerin içerik, saat ve kredilerinin her iki dönemde de aynı olması, aynı öğretim görevlisi tarafından verilmesi ve öğrenci ders başarı puanlarına eksiksiz ulaşılabilmesi örneklem seçilmelerinde etkili oldu. Ayrıca Tıbbi Dokümantasyon dersinin temel mesleki ders olması ve Halkla İlişkiler dersi ile birlikte sözel ders olmaları, Biyoistatistik dersinin programın tek sayısal dersi olması diğer tercih nedenlerindedir.

Diploma notları ve derslerdeki başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olup olmadığı $\alpha: 0.05$ yanılma düzeyinde "İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi" ile irdelendi⁵.

BULGULAR

Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı 2001-2002 ve 2003-2004 eğitim-öğretim yılı I.sınıf öğrencilerine ait bazı demografik bilgiler Tablo 1'de gösterildi.

Tablo 1: Öğrencilerin Kimlik ve Lise Bilgileri

Eğitim-Öğretim Yılı	n	Cinsiyet (%)		Nüfusa Kayıtlı İl (%)		Lise (%)		Kolu (%)		ÖSYM Puanı	
		E	K	Trabzon	Diğ.	SML	Diğ.	T.Sek.	Diğ.	Taban	Ort.
2001-2002	30	26	74	40	60	97	0.3	97	0.3	172	178
2003-2004	30	15	85	100	-	100	-	100	-	-	-

Tablo 1 incelendiğinde; her iki dönemde programa kabul edilen öğrencilerin büyük çoğunluğunun(%74-%85) kız öğrenci olduğu, ÖSYM sınavı ile programa giren öğrencilerin %40'ının Trabzon nüfusuna kayıtlı olduğu, %60'ının diğer illerin nüfusuna kayıtlı olduğu, sınavsız geçişle gelen öğrencilerin Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi (METEB) uygulaması nedeniyle %100'ünün Trabzon nüfusuna kayıtlı olduğu görüldü. ÖSYM sınavı ile programa giren öğrencilerin %97'sinin sağlık meslek lisesi tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı mezunu olduğu, sınavsız geçişle gelen öğrencilerin ise %100'ünün sağlık meslek lisesi, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı mezunu olduğu tespit edildi. ÖSYM sınavı ile programa giren öğrencilerin ÖSYM giriş taban puanının 172, ortalama giriş puanının ise 178 olduğu ve sınavsız geçişle gelen öğrencilerin ise sınava girmedikleri için ÖSYM puanlarının olmadığı anlaşıldı.

Tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı, 2001-2002 ve 2003-2004 eğitim-öğretim yılları I.sınıf öğrencilerinin lise mezuniyeti diploma notları Tablo 2'de verildi. Mezuniyet notları ortalamaları arasında istatistiksel anlamlı bir farkın olup olmadığı analiz edildi.

Tablo 2: Öğrencilerin Lise Diploma Notları Ortalamaları

Eğitim-Öğretim Yılı	n	Lise Diploma Notu Ortalama±Standart Sapma	t	P
2001-2002	30	8.54 ± 0.67	3.14	<0.05
2003-2004	30	7.94 ± 0.80		

Tablo 2 incelendiğinde; ÖSYM sınavı ile gelen öğrencilerle, sınavsız geçişle gelen öğrencilerin lise mezuniyet diploma notları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.05$) fark olduğu ve sınavsız geçişle gelen öğrencilerin lise diploma notlarının düşük olduğu görüldü.

KTÜ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı, 2001-2002 ve 2003-2004 eğitim-öğretim yılında I. sınıf öğrencilerinin Tıbbi Dokümantasyon, Halkla İlişkiler ve Biyoistatistik derslerindeki başarı puanlarının karşılaştırılma sonuçları Tablo 3'te verildi.

Tablo 3: Öğrencilerin Ders Başarı Ortalamaları

Dersler	n	2001-2002 Yılı Başarı Ortalama±S. Sapma	2003-2004 Yılı Başarı Ortalama±S. Sapma	Ortalama Farkı(Puan)	P
Biyoistatistik	30	55.2 ± 22.3	36.9 ± 19.0	18.3	<0.05
Tıbbi Dokümantasyon	30	75.5 ± 9.6	49.4 ± 14.3	26.1	<0.05
Halkla İlişkiler	30	72.6 ± 12.3	41.3 ± 13.4	31.3	<0.05

Tablo 3 incelendiğinde; Biyoistatistik, Tıbbi Dokümantasyon ve Halkla İlişkiler derslerinde ÖSYM sınavıyla gelen öğrencilerle sınavsız geçişle gelen öğrencilerin başarı puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.05$) fark olduğu ve sınavsız geçişle gelen öğrencilerin başarı puanların daha düşük olduğu saptandı.

Araştırma bulgularını özetlediğimizde, sınavsız geçişle KTÜ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı'na gelen öğrencilerin tamamının Trabzon nüfusuna kayıtlı olduğu, %100'ünün sağlık meslek lisesi tıbbi dokümantasyon programından mezunu olduğu, ÖSYM puanlarının olmadığı, lise diploma notlarının sınavla gelenlere göre düşük olduğu, derslerdeki başarı ortalamalarının sınavla gelenlere göre (100 puan üzerinden 18.3-26.1-31.3 puan) önemli ölçüde düşük olduğu tespit edildi.

KTÜ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı'na 2001 yılında ÖSYM sınavıyla giren öğrencilerin; %40'ının Trabzon nüfusuna, %60'ının ise diğer illerin nüfusuna kayıtlı olduğu; %97'sinin sağlık meslek lisesi tıbbi dokümantasyon programı mezunu olduğu, ÖSYM puanlarında sözel taban puanının 172, ortalama puanının 178 olduğu, lise diploma notlarının sınavsız geçişle gelenlere göre yüksek olduğu, derslerdeki başarı ortalamalarının sınavsız geçişle gelenlere göre (100 puan üzerinden 18.3-26.1-31.3 puan) önemli ölçüde yüksek olduğu tespit edildi.

TARTIŞMA

Sınavsız geçişle gelen öğrencilerin METEB uygulaması nedeniyle aynı il nüfusuna kayıtlı olmaları sonucunda, öğrencilerin eğitim-öğretim sürecinde farklı bölgelerden gelen öğrencilerle tanışma, farklı kültürleri tanıma ve kültürel etkileşimden faydalanma olanaklarının engellendiği söylenebilir.

Sınavsız geçişle gelen öğrencilerin hepsinin sağlık meslek lisesi tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programından mezun olması sınavsız geçiş sisteminin bir sonucudur. Diğer lise veya program mezunlarının tıbbi sekreterlik programını seçmek isteseler bile seçmelerinin engellendiği görülmektedir. Bu bakımdan öğrencilerin meslek tercih haklarının kısıtlandığı ileri sürülebilir. ÖSYM puanıyla öğrenci alındığında da lise düzeyinde mesleki eğitim alanların, meslek yüksekokulu düzeyinde aynı eğitim programına büyük oranda yerleştikleri (%97), böylece meslekte sürekliliğin sağlandığı, fakat aynı zamanda diğer lise ve program mezunlarının da tıbbi sekreterlik mesleğini seçmesine olanak tanındığı görülmektedir.

Sınavsız geçişle gelen öğrencilerin ÖSYM sınavı puanlarının olmaması öğrenciler arasında bilgi düzeyine bağlı merkezi bir sınavla bir elemanın yapılmadığını gösterir. Sınavsız geçişle gelen öğrencilerin lise diploma notlarının ÖSYM sınavıyla gelen öğrencilerin lise diploma notlarından düşük olması, yüksekokul eğitimine gelen öğrencilerin lise başarı düzeylerinin düştüğünü göstermektedir.

Sınavsız geçişle gelen öğrencilerin adı geçen derslerden başarılarının, ÖSYM sınavıyla gelenlere göre (18-31 puan arası) düşük olması, KTÜ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı'nda eğitim-öğretim başarı düzeyinin önemli ölçüde düştüğünü göstermektedir. Öğrenci başarı düzeyindeki düşüşün KTÜ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programındaki mesleki eğitimin başarı düzeyini düşüreceği açıktır.

Gazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu tarafından 11-12 Mayıs 2006 tarihinde, Gölbaşı-Ankara'da düzenlenen "Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları Sempozyumu"nda konuyla ilgili sunulan bazı bildirilerdeki bulgu ve sonuçlar şöyledir.

"Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okuluna Sınavlı ve Sınavsız Sistemle Kayıt Yaptıran Öğrencilerin Mezuniyet Başarılarının Değerlendirilmesi" başlıklı Çimen S. ve arkadaşlarının çalışmasında 2003 yılı (sınavla gelen) mezunları ile 2004 yılı (sınavsız gelen) mezunlarının

“mezuniyet başarı ortalamaları” (MBO) karşılaştırılmaktadır. Sınavlı sistemle kayıt yaptıran öğrenciler (n=98, MBO=3.15 ± 0.32) ile sınavsız sistemle kayıt yaptıran öğrenciler (n=73, MBO=2.98 ± 0.26) arasında MBO’ları bakımından istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı fark (p=0.000) bulunmuştur. Tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı ve tıbbi laboratuvar programlarının MBO’ları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır⁶.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik programında, Ataklı A. ve arkadaşları tarafından yapılan “Tıbbi Sekreter Adaylarının Bellek, Dikkat, Öğrenme, Düşünme ve Zihinsel Faaliyet Hızının Değerlendirilmesi” konulu çalışmalarının bazı bulguları şöyledir: Görsel-mekansal algılama, muhakeme ve genel yeteneği ölçen Raven Standart Progresif Matrisler Testi (RSPM) sınavlı ve sınavsız yerleşen öğrencilerin I. ve IV. dönemlerine uygulandığında sınavlı yerleşen öğrencilerin puanlarının, sınavsız yerleşenlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur⁷.

Topuz D. ve arkadaşlarının 1998-2003 yılları arasında Niğde Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulunda yaptıkları “Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Başarı Durumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi” isimli çalışmalarında, “Öğrencinin yüksek okula giriş puanı önemli derecede mezun olma olasılığını etkilemektedir.” sonucuna ulaşılmıştır⁸. Bu sonuç, sınavla giren öğrencilerin arasında bile okula girişte aldıkları ÖSYM puanının mezun olabilmeleri açısından önemli olduğunu göstermektedir.

Yılmaz G. ve Yeğinoğlu G. ile birlikte yapmış olduğumuz, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin profili, mesleki öğrenimle ilgili tutum ve görüşleri üzerine bir araştırma’da “sınavsız geçişle” gelen öğrencilerin başarı durumları şöyledir: Beş ve daha fazla dersi tekrar eden öğrenci oranı %39.1, üç ve dört dersi tekrar eden öğrenci oranı %31.3, bir ve iki dersi tekrar eden öğrenci oranı %14.6, aldığı bütün derslerden başarılı olan öğrenci oranı %14.6’dır. Öğrencilerin %58.9’u sınav yaklaşınca, %15.6’sı ise düzenli ders çalıştıklarını ifade etmektedir⁹. Bu veriler, sınavsız geçişle gelen öğrencilerin eğitim dönemi içerisinde aldıkları derslerden büyük ölçüde başarısız olduklarını ve ders çalışma alışkanlıklarının yetersiz olduğunu göstermektedir.

Sağlık hizmetleri meslek yüksek okullarında yapılan yukarıdaki araştırmaların sonuçlarının da, yukarıdaki çalışmamızın sonuçlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak, Sınavsız Geçiş sistemiyle öğrenci kabulünün, ön lisans düzeyindeki sağlık hizmetleri meslek yüksek okullarının başarısı açısından sorun oluşturduğu kanısına ulaşılmıştır.

Yetkili mercilerin ön lisans düzeyindeki sağlık mesleki eğitime öğrenci alma sistemini yeniden gözden geçirmesi, yapılacak yeni düzenlemede öğrenciler arasında elemeyi sağlayan ve öğrencilerin meslek seçiminde tercih haklarını kullanmasına olanak tanıyan bir sistemin geliştirilmesi önerilir.

KAYNAKLAR

1. ÖSYM, *Yüksek Öğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*, Ankara, 2004.
2. 4702 Sayılı Kanun, 10 Temmuz 2001 tarih 24458 sayılı Resmi Gazete
3. *Meslek Yüksek okullarının Bugünkü Durumu ve Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Okullarından Meslek Yüksek okullarına Sınavsız Geçişin Değerlendirilmesi Raporu*, Nisan 2004, Ankara, s:73-75, 130-131, www.yok.gov.tr/egitim/myo/egitim.htm adresinden 09. Ekim 2006 tarihinde ulaşılmıştır.
4. I. Ulusal Meslek Yüksek Okulları Müdürleri Toplantısı Sonuç Raporu, 26-28 Kasım, 2004, Nevşehir, s:81
5. Sümbüloğlu K. ve Sümbüloğlu V. *Biyoistatistik*, Özdemir Yayıncılık, Ankara, 1995.
6. Çimen S, Taş Y, Çavuşoğlu İ, Ekici MA, Küçer N, Taştan R, Karaöz E. ‘Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okuluna sınavlı ve sınavsız sistemle kayıt yaptıran öğrencilerin mezuniyet başarılarının değerlendirilmesi’ I. Ulusal Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulları Sempozyumu, Bildiri Özet Kitabı. 11-12 Mayıs 2006. Ankara, s: 24-27
7. Ataklı A, Ekinci S, Kafadar H. ‘Tıbbi sekreter adaylarının bellek, dikkat, öğrenme, düşünme ve zihinsel faaliyet hızının değerlendirilmesi’ I. Ulusal Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulları Sempozyumu, Bildiri Özet Kitabı. 11-12 Mayıs 2006. Ankara, s: 24-27
8. Topuz D, Bozan K, Bağcı K. ‘Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin başarı durumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi’ I. Ulusal Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulları Sempozyumu, Bildiri Özet Kitabı. 11-12 Mayıs 2006. Ankara, s: 44-46
9. Yılmaz G, Bostan S, Yeğinoğlu G, ‘Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin profili, mesleki öğrenimle ilgili tutum ve görüşleri üzerine bir araştırma’ I. Ulusal Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulları Sempozyumu, Bildiri Özet Kitabı. 11-12 Mayıs 2006. Ankara, s: 24-27